

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notiče, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Občni zbor delegatov Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji

se je vršil dne 23. julija t. l. v Krakovu.

1. Predsednik Zveze tov. Nowak je pozdravil vse prisotne delegate in goste, posebno tov. Popoviča iz Srbije in poslanca učitelja Konečnega z Morave, na to je otvoril shod z nagovorom, v katerem je govoril o namenu Zveze, ki hoče povzdigniti gmotno in duševno stanje slovanskega učiteljstva, dalje o potrebi Zveze in njeni ustanovitvi l. 1908 v Pragi, enako tudi o nadaljnjih fazah razvoja. Organizacija Zveze je doslej mlada in se ni mogla še primerno razviti, vendar se že sedaj kažejo uspehi njenega dela. Danes je v Zvezi združenih 10 deželnih organizacij, in sicer: 3 iz Češkega, 3 z Morave, 1 iz Šlezije (vsaka češka država), 1 poljska iz Galicije, 1 ukrajinska iz Galicije in 1 slovenska (Zaveza jugoslov. učiteljstva). Na novo se je priglasilo Društvo čeških učiteljev na Nižnjem Avstrijskem in Društvo hrv. učiteljev v Istri. Vsega skupaj je v Zvezi 27.728 učiteljev brez nanovo priglasenih organizacij. Na današnjem obč. zboru so zastopane vse deželne organizacije po svojih delegatih, razen „Deželne enote učiteljic na Češkem“ in razen Slovencev, ki so se opravičili in prosili, naj jih zastopa tov. Hajný. Poleg delegatov je bilo prisotnih tovarišev in tovarišic iz Krakova in okolice, od blizu in daleč.

2. Pri tajniškem poročilu je poudarjal tov. Nowak delo odborovih sej, ki so bile na Dunaju, kjer so bila posvetovanja s Slovenci in nemškimi drž. društvi Lehrerbundom in kjer so se skupne zahteve učiteljstva cele države pojasnile drž. poslancem. Bilo je videti, da je solidarno postopanje Zveze z Lehrerbundom imelo velik vpliv, tako da se je začelo v parlamentu govoriti o učiteljstvu ljudskih šol in o njih zahtevah, ki se tičejo izboljšanja gmotnega stanja in izpremembe § 55. drž. šol. zakona. Posledica tega je bila cela vrsta predlogov — od Pachrovega pa do Diamantovega, ki so bili podani v parlamentu in so se pozneje obravnavali o šolski komisiji.

Podpredsednik Hajný zahteva od posl. Konečnega, da razloži, kako stoji cela stvar glede izpremembe § 55.

Posl. Konečny je odgovoril: V šolskem odboru so bili podani predlogi, najširši Glöcklov, potem Wastianov, nadalje Masarykov in moj. Da bi za svoje predloge pridobili poslance autonomističnih strank, se je najprej glasovalo o splošnih predlogih prof. Masaryka, toda Wastian in soc. demokrati niso hoteli dopustiti, da bi padel Glöcklov predlog, zato je bil sprejet Wastianov predlog z Glöcklovim dodatkom. Bistvo predloga je: Učiteljske plače naj bodo enake plačam uradnikov dolnjih 4 činovnih razredov. K temu je predlagal posl. Iro: Država naj prispeva za učiteljske plače 50%, kar je izpremenil posl. Zénker tako: namesto „za plače“ — „za šolstvo“.

Proti temu sta takoj nastopila Konečny in Masaryk iz razlogov, ki so v čeških deželah dobro znani: bojimo se podraževanja ljudskega šolstva. Mi hočemo ljudsko, narodno in demokratsko šolstvo. Toda predlog posl. Iro je bil sprejet z veliko večino.

Nadalje so podali predlog rusinski poslanci Halban in Smalstocky, da naj se izvoli subkomite iz finančnega in šolskega odbora, ki naj uredi vprašanje o predlogu posl. Iro. Izvoljenih je bilo 5 članov šolskega odbora, toda iz finančnega odbora nihče — ker so oddali predlog podkomiteju za indirektno davke. Vkljub urgencam posl. Halbana in Konečnega se predlog ni izvedel, ker je v zadnjih sejah brambna predloga zavzela vse polje. V jeseni pa pride ta zadeva takoj v začetku na vrsto. Osebni vtisk posl. Konečnega je: Napredni poslanci so za izboljšanje našega gmotnega položaja, toda ne morejo se navdušiti za to, da to stvar uredi parlament, ker se regulacija učiteljskih plač vrši v deželnih zborih in v državi ni zakona, s katerim bi mogli dež. zboru prisiliti, da izvrše sklepe parlamenta. Gotovo pa je, da pride po ministru Hussareku druga vlada, ki bo spoznala, da se mora izboljšati gmotno stanje učiteljstva.

O znižani vožnji na železnici poroča posl. Konečny, da se je podalo ministrstvu železnice mnogo predlogov in poseben subkomite jih je imel obravnavati. Predsednik subkomiteja dunajski posl. Heilinger je obljubil, da skliče sejo, še preden se razide parlament, da bi se dovolila znižana vožnja vsaj za čas glavnih počitnic — toda do

seje menda ni prišlo, ker v časopisih ni o tem nikakih poročil.

O definitivno nastavljenih nadzornikih v Galiciji si želi posl. Konečny poročil, da bi mogel o tem poročati min. Hussarku in mu dokazati, da ta določba ni ugodna za šolstvo. Na to je odgovoril posl. Konečny na vprašanje tov. delegata Smrtka, ali bo nova vlada res boljša nego dosedanja. Posl. Konečny pravi, da bo gotovo boljša, ker je večina parlamenta svobodnomiselna, v jeseni bo vlada sparlamentizirana in ni mogoče, da bi se položaj poslabšal ali ostal neizpremenjen. Na odgovor tov. Nowaka, ali bo hrov predlog v parlamentu sprejet, odgovarja posl. Konečny, da se to zgodi. Ni mogoče, da bi v plenumu ne bil sprejet, ko je bil v šolskem odboru sprejet z veliko večino in ta odbor je nekaj mal parlament.

Nato je odgovarjal posl. Konečny na vprašanja tov. Sumlikovskega, katere stranke so bile proti predlogu posl. Iro. V debato je posegel tov. Kocz, ki je rekel, da galiciško učiteljstvo pozdravlja državno podporo za šolstvo in tov. Bascik, ki se čudi, da se češko učiteljstvo boji državnega vpliva na šolstvo in trdi, da so Čehi tako močan narod, da bi vlada njih šolstvo ne mogla uničiti.

3. Poročilo o blagajni je podal blagajnik tov. Sustr.

V dobi 1910—1912 (od občnega zbora v Luhačovicah) je bilo

dohodkov 2712 K 84 vin.

stroškov 1433 K 31 vin,

ostane 1279 K 53 vin.

Preglednik Smrtka poda poročila preglednikov (Smrtka, Vitkovič, Mošova). Pregledali so račune in predlagajo blagajniku absolutorij. K temu pridajajo še par predlogov odboru. Tov. Havlik hoče poznati te predloge in ko mu jih tov. Smrtka prečita, doda še svoj predlog. Blagajnik naj odda prepis zaključnih računov vsako leto vsaki posamezni organizaciji, da bo imela pregled o gospodarstvu Zveze. Tudi poročilo tov. tajnika naj se vpošlje članom Zveze. — Ti predlogi so bili po kratki debati sprejeti z dodatkom tov. Skale, naj se upravno leto konča z 31. decembrom o. l.

4. Referat delegata Petra Skalického o izpremembah temeljnih državnih zakonov iz l. 1869 je bil skrajšan na najmanjšo mero,

ker posamezne organizacije o tem še niso govorile in še niso poslane svojih predlogov. Dobri da, izborni zakoni, ki so pomenili za Avstrijo velik in važen dogodek, so bili pod vplivom reakcije in hierarhijske prikrašani in izpremenjeni. S šolsko novelo z dne 2. maja 1883. je bil izpremenjen § 48. o izobrazbi učiteljstva in § 21., s čimer so se uvedle razne olajšave, ki so povzročile mnogo zla. Odbor Zveze se bo pečal z vprašanjem zakonov in njih izbremenb in bo zahteval od posameznih organizacij natančnih predlogov do konca 1913.

Tov. Havlik: Osrednji svet se tudi peča s to stvarjo, naj torej obč. zbor pooblasti odbor, da v tem oziru postopa skupno z Osrednjim Svetom.

Smrtka: Predlogi naj se podajo do konca šolskega leta 1912-13.

Sprejeta je bila resolucija Skalického, ki se glasi:

Občni zbor Zveze slov. učiteljstva v Avstriji se je posvetoval o potrebnih izpremembah temeljnega šolskega drž. zakona in nalaga vsem deželnim učiteljskim organizacijam, ki so v Zvezi zastopane, da naj do konca šolskega leta 1912-13 predložijo odboru Zveze natančno formulirane predloge.

K tej resoluciji je bila pridejana in sprejeta Havlikova resolucija:

Obenem zahtevamo od delegacije v drž. zboru, da naj s posredovanjem naučnega odbora dobro pazi na to, da se šolski zakoni z dne 25. maja 1868 in z dne 14. maja l. 1869, št. 62 drž. zak., v vseh šolskih uradih vestno izpolnjujejo in da se ti zakoni z administrativnimi določbami na škodo svojega prvotnega namena ne izpreminjajo in da se ne razlagajo v neprijaznem smislu za šole.

5. Volitve so se izvršile po aklamaciji, ker je občni zbor sprejel predlog, naj se volijo per acclamationem.

Izvoljeni so bili:

Predsednik Zveze: M. Hajný v Jankovicah na Moravi.

3 podpredsedniki: Peter Skalický v Ustji nad Orlico na Češkem — Stanislav Nowak, Krakov, Galicija — Maryan Jakimovski, Stanislav, Galicija.

Tajnik: Josip Zavada, v Dobroticah na Moravi.

Blagajnik: Ivan Štronski, Levov v Galiciji.

LISTEK.

A. Aškerc kot katehet v Mozirju.

Objavil Fr. Kocbek.

Za življenjepis velikih mož so zanimive vse podrobnosti o njih živju.

Pred kratkim sem dobil v Mozirju zanimivo pismo, katerega je pisal A. Aškerc kot katehet in se glasi sledeče:

„Slavnemu županstvu

v Mozirju.

Neka stran včerajšnje obravnave zastran nekorektnega moralnega vedenja nekaterih šolarjev zunaj šole, mi je nejasna.

Cepprav je pritožba na slavnega magistrat bila vložena že pred štirinajstimi dnevi, jaz vendar do včeraj popoldne, ko me je gospod tajnik J. Pirš povabil v šolo k obravnavi, nisem vedel ni trohice, ni besedice o celi aferi!

To se mi dozdeva — nekako sumljivo!

Slavno županstvo in vsi udje slavnega obč. odbora bi utegnili misliti, da

jaz kot katehet ne storim svojih dolžnosti v šoli, da mladine ne poučujem, kaj je prav in kaj ni prav po moralnem zakoniku. Bog in šolarji sami so mi priča, da jaz v šoli opravljam svoje dolžnosti natančno. Kar se pa zunaj šole po pašah godi, za to seveda jaz ne morem biti odgovoren!

Sumljivo se mi zdi torej, ker jaz, katehet, jedini nisem ničesar vedel, o čem se bo obravnavalo v šoli o otrokih. Vsak količkar razsoden človek lahko uvidi, da se je s tem meni kot katehetu, ki je prvi, četudi ne jedini poklican, šolarje navajati k moralnemu življenju, htela izreči nekaka indirektna — nezaupnica, katero pa moram seveda z vsjo odločnostjo zavrniti. Gospod župnik so gotovo že tudi kaj vedeli o celi aferi; in slavno županstvo naj pomisli, s kakimi očmi me mora moj cerkveni chef gledati, ako zve, da jaz jedini nisem ničesar vedel, o čemer je tukajšno slavno šolsko vodstvo poročalo slavnemu magistratu — že pred 14 dnevi! Seveda sl. magistrat ni kriv, da jaz nisem bil intimiran; jaz sem samo primoran izjaviti, da nisem bil intimiran.

Prosim torej nujno, naj mi slavn občinski odbor pojasni, zakaj se je taka pritožba, ki mene kot kateheta tudi zanima,

vršila za mojim hrbtom? — in drugič, ali se je morda s celotno javno obravnavo včeraj v šoli hotela meni izreči kaka indirektna — nezaupnica zastran izpolnjevanja mojih dolžnosti kot s oodgovornosti na tukajšnji šoli? . . . Pojasnilo naj se mi čim prej dostavi pismeno.

Mozirje, 10. avg. 1893. Ant. Aškerc, katehet.“

Iz tega pisma posnemamo dve dejstvi, ki se nam čudni zdita. 1) Zakaj je poslalo šol. vodstvo pritožbo na županstvo in ne na krajni šolski svet? — 2) Zakaj ni šolski voditelj g. Franc Praprotnik o tem obvestil kateheta A. Aškerc, kar bi tem lažje storil, ko sta v župnišču s kupaj kosila?

Od nekaj učencev, ki so pod Aškercem se učili verouka, sem zvedel, da so ga jako radi imeli in so se njegove ure naravnost veselili.

Počitniško pismo.

Prijatelj Binčel!

Tvoj parte še ni bil tiskan — torej si še pri življenju, samo bogznaj kod romaš? Če bi bil rejen, bi dejal, da se držiš rodoljubnega recepta, po terenu je treba počitnice ubiti, in sicer v postelji, v senci, pri kaplji in pri taroku. Ti pa, ki Te je Bog

poklical med mršave, skačeš menda zdaj po domovini kakor kobilica in pogoltniš gotovo vsak dan nekaj tucatov kilometrov. Ne morem si to drugače predstavljati. Ne morem si pa tudi misliti, da bi bil pred svojim odhodom iz Bele krajine delal posebno natančno bilanco svojega dejanja in nehanja tam ob zeleni Kolpi, zakaj odgovora na moje zadnje pismo še nisi saldiral. Pa ne, da si pozabil, kako sva se pogodila jeseni za korespondenco? Ti kujon, ti!

Čudil se boš, da sem Te iskal te dni po vsej Beli Krajini od Vinice do Stražnega vrha. Za pričo mi je Tone, ki me je zvesto spremljal na vseh potih.

Zasedla sva neko popoldne svoji kolesi in še tisti dan sva prenočevala na hrvaški zemlji, v Čabru. Drugi večer pa sva hodila že po divnem Zrinjevcu v Zagrebu. Zahotelo se mi je, šviginiti še enkrat po tistih lepih potih ki sem jih romal lanske počitnice s tolikim užitkom in ki jih s hvaležnim srcem opisujem v letošnji „Naši Bodočnosti“. V Zagrebu bi bila ostala kar cele počitnice, tako se nama je prikupil. Da pa sva jo morala prihodnjega dne popoldne že odriniti proti Karlovcu, so bili vzrok naši večni, „konflikti s finančnim ministrom“ in pa dolga pot, ki naju je še čakala do doma. Tako sva kosila drugi dan že na Vinici, spala pa v Črnomlju. Umevno je, da sem na Vinici vpra-

Clani odbora: Smrtka, Skala, Zelinkova, Ludviček, Vitkovič, Stalmach za Čehe. — Szado, Kanarek, Smulikovski za Poljake. — Jelenc za Slovence. — Za novo pristopivše Hrvate je bil kooptiran tov. Opašić iz Pazina v Istri.

Tovariš Nowak želi na to novemu predsedniku Hajnemu mnogo sile v težkem delu, nakar izjavi predsednik Hajný, da bo vestno vršil svojo dolžnost.

6. Na koncu zborovanja so bili sprejeti še ti predlogi odbora:

a) Resolucija Skale, ki poudarja potrebo in važnost višje izobrazbe učiteljstva:

Slovansko učiteljstvo, združeno na obč. zboru delegatov Zveze slovanskega učiteljstva v Krakovu dne 23. julija 1912, izjavlja:

Ker stojimo v principu na stališču, da naj se povzdigne izobrazba učiteljstva ljudskih in meščanskih šol na reformiranih srednjih šolah in na akademskih pedagogijah pri visokih šolah, protestiramo kar najodločneje proti vsem namenom glede kakršnekoli reforme zavodov za izobrazbo učiteljstva, posebno pa proti smeri navzdol.

Na temelju splošne in načelne zahteve slovanskega učiteljstva smatramo za potrebno izjaviti, da Zveza slovanskega učiteljstva vidi kot popolnoma opravičeno in samoobsebi umevno, da se šolstvo vseh narodov v državi, torej tudi slovanskih, izpopolni od ljudskega šolstva do visoke šole, ki naj jih ustanovi država brez zavlačevanja in brez političnih pogajanj v takem številu, kolikor jih narod potrebuje.

b) O definitivnem nastavljenju nadzornikov (Skalický). Resolucija: Občni zbor delegatov Zveze slovan. učit. v Avstriji se zopet izjavlja proti definitivnemu nastavljenju nadzornikov in zahteva, da je učiteljstvo vseh ljudskih in meščanskih šol v vseh šolskih uradih primerno zastopano po svojih izvoljenih zastopnikih. Da se v vse šolske urade, posebno v deželne šolske svete in v naučno ministrstvo — pokličejo kot referenti le priznani strokovnjaki, ki iz lastne prakse poznajo vse kategorije šol, torej tudi ljudske in meščanske šole in da se na mesta deželnih šolskih svetov pokličejo šolski strokovnjaki.

d) Občni zbor Zveze slovan. učit. v Avstriji na oča odboru, da ukrene vse potrebno, da se vsi državni poslanci zavamejo za to, da se čim prej izpremeni § 55 drž. šol. zakona v smislu naučnega odbora drž. zbora, kakor tudi, da se izvrše drugi predlogi, ki so se sprejeli za zagotovljenje izboljšanja gmotnega stanja učiteljstva.

Na koncu je pozdravil tov. Popović v imenu svobodne kraljevine Srbije vse pričujoče, zakar se mu je tov. Nowak zahvalil. Zbor je zaključil predsednik Hajný in se je pri tem zahvalil za izvršeno delo.

V. Mošov, zapisnikarica pri obč. zboru.

Pripomba: Pred občnim zborom zvečer 22. julija je bil ravno v teh prostorih po zdravni večer, pri katerem so gostitelji izkazali prav presrečno prijateljstvo vsem, posebno Čehom, in so vse goste imenitno pogostili. Popoldne dne 23. julija so se odpeljali delegati v Veličko, kjer so se ogleali solne dole. Tam je najbrže po naročilu poljskih kolegov igrala kapela arije iz Prodanе neveste, narodne češke pesmi in nazadnje pri vožnji po jezeru „Kde domov mój. Večina udeležencev je šla domov dne 24. julija, nekateri so napravili izlet v Zakopane.

Stanje in gibanje slov. učiteljsčnikov v zadnjih letih.

(Konec.)

Mariborsko učiteljše.

Maribor je srednje provincialno mesto, ki pa tvori sedež klerikalne stranke na

ševal najprej po Tebi, seveda že vnaprej se zavedajoč negativnega odgovora. Zameriti Ti gotovo ne morem, če te nisem dobil, ker Te nisem obvestil o svojem prihodu, naposled pa tudi ni nikjer zapisano, da bi moral čakati tam ob Kolpi celo leto, kdaj se približi k Tebi kak vrag čez viniški most.

V Črnomlju sva ostala par dni. Zadržali so naju stari znanci, vino in — dež. Bogme, da še nisem bil kmalu tako židane volje, kakor me je dvignila tista zlata kaplja iz Sprajcarjeve kleti. Geltar, tisti črnomaljski original, pa nas je vrlo zabaval s svojo pristno belokranjsčino. Meni, Belokranjcu, baš ni bilo vse to nič novega, ampak Tone, ki doslej še ni pogledal preko Gorjancev, on je bil kar zaljubljen, ne vem pa, ali bolj v vino ali v Geltarja. Ko sva bila že pri poslednjih kroninah, se je, hvalabogu, izvedrilo, in tisti dan sva prevozila čez 100 km preko Kočevja in Ribnice do doma. Ceste so bile ta dan neznosno slabe, zlasti od Kočevja do Ribnice: same kolesnice, debelo blato in široke luže. A ker sem nosil s seboj zadnje kronice, sem moral „volens-nolens“ premagati vse te ovire. Drugo jutro, ko sem se prebudil, sem mislil, da so me amputirali, zakaj čutil nisem nobene noge. Zdaj rabim nekaj dni „počitnic“ v počitnicah“, da povrnem životu tistih par kilogramov tributa, ki sem ga plačal kolesu.

Stajerskem. Učiteljše je nemško-slovensko, vendar imajo večino Slovenci. Letošnje leto je na zavodu 122 Slovencev in 85 Nemcev. Vkljub temu pa so Nemci na boljšem, ker večina pride na učiteljše iz meščanskih šol, slovenski pa večinoma iz pripravljalnega tečaja in tem dela pozneje posebno nemščina pregledavo. Pogledimo sredstva, ki jih nudi Maribor učiteljščnikom v svrhosamoizobrazbe. Ima dvoje gledališč, slovensko in nemško, v prvem igrajo diletan-tje, ki pa ne zaostajajo za nemškimi igralci. Neprecenljive važnosti so za dijaka knjiž-nice. Pred nekaj leti je bilo v Mariboru v tem oziru jako slabo. Razen šolske dijaške knjižnice, ki pa ima po večini le dela starejših pisateljev, ni bilo nikake slovenske knjižnice. Zdaj je boljše. Obstoja „Ljudska knjižnica“ in poleg tega imajo učiteljščniki pod pokroviteljstvom „Zveza štaj. učiteljev“ svojo lastno knjižnico. „Ljudska knjižnica“ je važna zaradi tega, ker ima poleg slovenskih tudi precej čeških, hrvaških in ruskih knjig ter jih lahko uporabljajo dotičniki, ki se uče katerega izmed teh jezikov.

Knjižnica mariborskih učiteljščnikov je bila ustanovljena leta 1904. in je nastala iz gole potrebe zaradi pomanjkanja slov. knjižnice. Letos šteje čez 300 knjig. Zastopani so vsi moderni in drugi važnejši slovenski pisatelji. Knjižnica pa je imela poleg knjig namen, in sicer: 1. vaje v govorništvu, 2. prirejanje diletantskih iger, 3. poučevanje dečkov pripravljalnega razreda v nemškem jeziku. Vaje v govorništvu so se vršile od knjižničnega postanka do zdaj. — V mariborskem „Narodnem domu“ so priredili združenim učiteljščnikom in gimnazijci par predstav, pozneje pa prvič sami v Šoštanju leta 1907 in v Ptujju leta 1910 igró „Divjega lovca“. — Poučevanje slovenskih dečkov pripravljalnega tečaja je imelo namen povzdigniti slovenski živelj na zavodu. Zdaj se je to opustilo, zakaj ni prinašalo tiste koristi kakor se je sprva mislilo. Čim bolj je fant, ki je nadarjen in priden, samostojen, tem bolje je! Kmalu se privadi tudi jeziku. Knjižnica je imela poleg tega še namen, oziroma ga še ima, da uvaža mlajše dijake v domače razmere in slov. življenje, da jih varuje odtujevanja narodu.

Omenim naj še predavanja, ki jih prireja „Mariborska čitalnica“ in „Zgodovinsko društvo“.

H koncu še to, da se v zadnjem času prav lahko čuje prizadevanje klerikalcev, ki bi dobili radi posebno v pripravljalnem tečaju somišljenikov. Uspeha nimajo posebnega. V višjih letnikih so njih pripadniki izjeme. Fanatizma med mariborskimi učiteljščniki ni, kar je gotovo veliko vredno, zakaj najbolj zanesljiv voditelj v življenju je razum poleg jasnega in svobodnega pričanja.

Goriško učiteljše.

Ko so leta 1909 koprski učiteljščniki prišli v Gorico, so jih takoj napredni gimnazijci in realci povabili na sestanek, da bi zasnovali skupno društvo. Sestavili so pravila in jih predložili učiteljskemu zboru na učiteljše. Ta jih je seveda odbil ter podpisane odbornike celo leto preganjal. Seveda je moralo potem vsako gibanje prenehati in v tistoletnem prvem letniku so dobili klerikalci večino.

Naslednje leto je bil ustanovljen orkester, ki je združeval v sebi vse gibanje goriških učiteljščnikov in pod čigar firmo so nadaljevali svoje delo v svrhu samoizobrazbe. Orkester je priredil več koncertov v prid „Dijaški kuhinji“ v Gorici, ki so se obnesli vsi izredno dobro. Pozneje so stopili napredni učiteljščniki v stik z organizacijo naprednega goriškega učiteljstva, ki jim je najelo sobo, kjer so imeli orkestrove in pevske vaje. Isto društvo jim je tudi plačevalo najemnino za instrumente.

Za avgust imam lep načrt — Monakovo in Inomost. Prof. B. me je baš danes aviziral o tej poti. Lepa pot v Monakovo, res lepa, toda tisti „konflikti“ stoje kot mrki kerubini pred čarobnim vrtom bajne Armide in ne puste, da bi stopil vanj Rinaldo.

Morda pa mi bodo bogovi milostni. Starih tetk imam cel tucat in vsaka ima polno nogavico svetlih talarjev in cekinov na dnu škrinje. Kaj bi stara tetka s svetlimi talarji in cekini v škrinji? Nisem še pozabil, kako sem znal včasih kot študent odvezavati tetkam tiste nogavice. Stare strune bom napel, lepo bom pisal, tako lepo, da pojde do solz. Stare tetke naj le malo pojokajo, zato pa naj ostane nam mladim več veselja; ali ni tako prav? — Le pojdi, Rinaldo, v vrt Armide, vse polno slov ima Bogomir Bouillonski, da jih pošlje potel...

Počitnice so vse, kar imamo lepega v našem bednem stanu. Bog nam živi še stare tetke s svetlimi penezi v nogavicah! Če napumpam vsako za en bankovec, pa Ti bom jeseni pravil o lepi Bavarski in Tirolski.

Vesele počitnice!

Tvoj

Vilko.

S., dne 27. VII. 1912.

Nameravali so se tudi v velikem številu z orkestrom vred udeležiti II. abiturientskega sestanka, kar pa je, žal, zaradi nekaterih neprilik izostalo. Koncem leta pa so priredili glasbeno-zabaven večer, ki se je sijajno obnesel.

Drugo leto, 1911—1912, se je delo nadaljevalo, in dovolilo se jim je celo, da so smeli vaditi orkester v šoli. Ravnateljstvo je nadalje dovolilo tudi prireditve koncerta v „Trgovskem domu“ in sodelovanje pri raznih narodnih društvih.

Učiteljsko društvo je šlo tudi letos učiteljščnikom ves čas na roko ter je z gmotno podporo omogočilo, da so se mogli v tako lepem številu udeležiti abiturientskega sestanka. Bodi mu izrečena srčna zahvala in želja, naj tudi vbodoče ne zapusti svojega naraščaja!

Goriški učiteljščniki so tudi jako pridno zbirali za Ciril-Methodovo družbo in so letos nabrali že drugi kamen zanj.

Omeniti je tudi, da so pridno gojili telovadbo. Goriški „Sokol“ jim je proti odškodnini odstopil dvorano, kjer so imeli dvakrat na teden telovadbo. Obiskovalo jo je redno povprečno 35 telovadcev.

To je kratek pregled delovanja goriškega učiteljšča.

Ljubljansko učiteljše.

Za ljubljansko učiteljše velja po večini vse, kar sem omenil že pri splošnem poročilu. Omenim naj le, da je tvorilo centralo našega gibanja in je v Ljubljani bil tudi „Pripravljalni odbor“ za abiturientski sestanek.

Kar se tiče samoizobrazbe, smo imeli na razpolago kaj več, kakor učiteljščniki v drugih mestih. Ker je šolska knjižnica jako uborna, smo posekali Simon Gregorčičovo knjižnico, „Licealno knjižnico“ in zaradi pomanjkanja pedagoške knjižnice na učiteljše pedagoško knjižnico, ki nam jo je dala na razpolago „Zaveza“ in ki šteje okrog 1000 knjig.

Obiskovali so tudi predavanja „Akademije“ ter drugih društev ter ruski, češki in italijanski krožek.

Imeli so, kakor prejšnje leto v šolski telovadnici telovadbo po sokolskem načinu, odpadlo pa je letos, žal, obiskovanje kurza „Glasbene Matic“. Vendar se bo drugo leto to spet uredilo.

Treba bi bilo omeniti še gmotno stanje ljubljanskih učiteljščnikov. Ker sem pa to deloma že storil v splošnem poročilu, omenim naj samo to, da se resno misli pomagati učiteljščnikom tudi v gmotnem stanju. Morda se bo dalo pozneje razširiti delokrog „Učit. sklada“. Seveda bo vsem tem neprimlikam konec, ko bo sezidan „Učiteljski konvikt“.

Važno je na vsak način, da bo kmalu rešeno vprašanje socialnega stanja učiteljščnikov. Da se reši ugodno, morajo pač pomagati merodajni faktorji, ker to je tako rekoč njihova dolžnost. In tudi najvažnejša naloga abiturientskih sestankov je, izboljšanje socialnega položaja slovenskega učiteljšnega naraščaja.

Resume.

S tem je končano splošno in podrobno poročilo našega stanja in gibanja. Videli smo precej uspehov našega dela, ali videli smo tudi, da ga še več čaka.

Mirovali in lenarili nismo, zavedali smo se, da je v delu življenje, da ima človek v boju moč. Mirovati tudi v bodočnosti ni naš namen, da, obeta se nam veliko več dela, kakor dozdaj. Ne strašimo se ga, ker smo ga vajeni! Še manj pa se strašimo nasprotstva od strani klerikalcev, ker vemo, zakaj so nam nasprotni. Z nepozabnim Aškercem lahko zakličemo: Mi vstajamo, a vas je strah!

K referatu so bile sprejete soglasno sledeče resolucije:

Učiteljski naraščaj, zbran na III. shodu jugoslovanskih naprednih učiteljščnih abiturientov in abiturientk dne 16. julija v Mestnem domu v Ljubljani, pozivlje:

1. učiteljščni naraščaj, da deluje tudi vbodoče v isti smeri in na istih temeljih, kakor smo delovali skupno do sedaj;

2. pozivlje še nadalje učiteljstvo vseh jugoslovanskih kronovin, da se tudi nadalje zasnima za razvoj svojega naraščaja z isto vnmemo in požitnovalnostjo, kakor se je pričelo zanimati zanj prav v zadnjem času.

3. Učiteljske organizacije se pozivljejo, da vplivajo na učiteljščna ravateljstva, da ta puščajo svobodnejšo roko učiteljščnemu naraščaju pri vzgoji in izobrazbi; vodstvo učiteljstva pa se pozivlje, da skrbi zato, da se učiteljščni naraščaj vsaj o tehničnem ustroju naših organizacij temeljito pouči.

4. „Učiteljski sklad“ nam je smatrat za važen faktor vsega učiteljšnega gibanja, ki omogo-

čuje samoizobrazbo in gibanje učiteljšnega naraščaja, prirejanje shodov učiteljščnih abiturientov in ki ima služiti za podlago zasnovanja glasila učiteljskega in učiteljšnega naraščaja s programatično točko, informiranje in razmotrivanje programatičnih točk naprednega učiteljstva in informativne organizacijske razprave in razprave strogo stanovskih zadev, oziroma izdajanje brošur, ki imajo to nalogo.

Deška mešč. šola v Ljubljani je nujno potrebna.

(Dalje.)

9. Potreba meščanske šole za Ljubljano.

Iz povedanega je razvidno, da so meščanske šole velike važnosti in koristi, in ljubljansko prebivalstvo trpi škodo z ozirom na razvoj obrti, ker še nima meščanske šole. Pomanjkanje meščanskih šol je največ krivo, da dere pri nas vse v srednje šole. Posamezni razredi so zaradi tega prenapolnjeni, vsled česar trpi pouk, učenci pa zaradi nezadostnega predznanja zaostajajo in izostajajo. Taki otroci bi pa lahko prav dobro napredovali v meščanski šoli ter bi bili izvrstna pridobitev za našo obrt in trgovino, tako so pa brez pravega znanja nekaki propadli dijaki ter se obesijo tam, kjer se le morejo, da si s silo prislužijo košček vsakdanjega kruha, če se niso popreje že popolnoma pogubili ter postali malovredna in nevarna bitja v človeški družbi.

Kako se pogube dijaki na srednjih šolah brez doseženega cilja, nam kaže tale primera:

Leta 1889. se je vpisalo v tukajšnjo realko v prvi razred 114 učencev. Od teh jih je prišlo v drugi razred 70, v tretji 48, v četrti 38, v peti 21, v šesti 15 in v sedmi razred pa 14 dijakov!

Isto leto je vstopilo v tukajšnjo višjo gimnazijo v prvi razred 221 učencev; na koncu leta jih je bilo samo še 130, ki so dosegli učni smoter; v peto šolo jih je prišlo samo 21 in maturiralo jih je pa od 221, ki so se vpisali v prvo šolo, samo 18!

Posebno močno izostajajo dijaki v spodnjih štirih razredih. Omenjeno leto jih je izostalo v prvih štirih razredih na realki 93, na gimnaziji pa 190! Vsi ti propadli dijaki bi gotovo prav dobro izhajali v meščanski šoli, ko bi jo imeli.

O potrebi meščanske šole za Ljubljano se je govorilo že pri seji občinskega sveta dne 18. julija 1899. leta, ko je šlo za ustanovitev in zgradbo III. mestne deške šole. Potrebo III. mestne deške ljudske šole in pa hkrati pod eno streho ustanovitev deške meščan. šole sta toplo zagovarjala občinska svetnika dr. Lovro Požar in poročevalec J. Dimnik. Seveda so se čuli tudi nasprotni, celo šaljivi glasovi proti III. mestni šoli in proti meščanski šoli. Te glasove je pa krepko zavrnil odličen član občinskega sveta, rekoč: »Ni umestno šaliti se s šolo in še manj umestno pa, da bi prešli preko tako važnega in resnega vprašanja na dnevni red, ker je očitno in dokazano, da se rešitvi tega vprašanja ne bomo smeli izogniti.«

10. Šola je temelj bodočnosti vsakega naroda in vsake dežele.

Stara resnica, ki je veljavna tudi za sedanje čase, je: »Šola je temelj bodočnosti vsakega naroda in vsake dežele.« Ta resnica se poudarja pri omikanih ljudeh že od pamtiveka, naglašja se dandanes in naglašalo se bo tudi vbodoče, zakaj človeštvu je namen, da se izpopolnjuje in napreduje.

Tudi narodom in deželam, ki so se pospele na visoko stopnjo kulture, tudi tem narodom in deželam je dolžnost, da skrbje za svoje šolstvo ter doprinašajo žrtve zanje, zakaj zakon narave v boju za obstanek je tak, da tisti narod, ki ne napreduje, že nazaduje prav zato, ker ne napreduje, in tisti, kdor ni zato, da bi se udeležil te tekmovalne delavnosti, ta si je že sam podpisal smrtno obsodbo. Te resnice se zavedajo najintenzivneje ravno oni narodi in tiste dežele, ki so napredovale najbolj. S pomočjo omike jim je dozorel pravi smisel za svoje potrebe in za pogoje svojemu obstanku.

Čuditi se je, da prav prebivalci tistih narodov, dežel in mest, katerih obstanku ne preti nevarnost, toliko žrtvujejo za svojo izobrazbo, za svoje šolstvo. In vendar ni to nič čudnega; vse to je le prenaravno. Neveden človek navadno ne ve, česa mu treba; omikan človek pa ne pozabi na ničesar, kar mu treba, in sicer ne samo zato, da se ohrani na dosežani stopnji, ampak da se popenja vedno višje.

Šola je temelj bodočnosti vsakega naroda, vsake dežele, vsakega posameznika. Dolžnost ljudskih zastopnikov v deželnih in občinskih zastopih pa je, da

polože dober temelj za razvoj šolstva. Tudi nas vseh, ki sedimo v tej zbornici, je dolžnost, da skrbimo za ljubljansko šolstvo tako, da se bo brez zadržka lahko razvijalo ljubljanskemu prebivalstvu v korist ter se v ta namen ne strašimo, doprinasati potrebnih in neizogibnih žrtev. Denar, izdan za šolstvo, ni zavržen, ampak se obrestuje bolje, kakor kakršnakoli naprava.

11. Mnenje strokovnjaka o potrebi meščanske šole.

Potrebo meščanske šole za Ljubljano je poudarjal tudi c. kr. dež. šolski nadzornik g. Fr. Levcež že l. 1898., ko je v imenu c. kr. mestnega šolskega sveta kot tedanji okr. šolski nadzornik za Ljubljano sestavil stavbni program za III. mestno deško šolo. V tem poročilu pravi gosp. nadzornik med drugim to-le:

»Sestavlja ta stavbni program sem se ravno tako kakor pri šentjakobski šoli oziral na to, da bo vendar že enkrat treba misliti tudi na ustanovitev deške meščanske šole, ki bi dobila potrebne prostore lahko tudi v novem poslopju III. mestne deške ljudske šole. Po mojih mislih se vprašanje o ustanovitvi deške meščanske šole v Ljubljani ne da več spraviti z dnevnega reda, ker smo Kranjci v tem oziru zaostali celo za Dalmacijo in Bukovino, in je Ljubljana zdaj edino deželno stolno mesto v Avstriji brez javne meščanske šole. Ozir na naše obrtne šole in učiteljske, na prenapolnjene srednje šole in na splošni napredek ljudskega šolstva ljubljanskega nas silijo uvaževati tudi vprašanje zaradi mestnih javnih meščanskih šol. Ako pa se zida že posebno poslopje za III. mestno deško ljudsko šolo, kaže to poslopje zidati tako razsežno, da se v njem prejalislej nastani tudi deška meščanska šola. (Konec.)

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegate je prijavilo:

XXIV. Radovljško učiteljsko društvo: 114. Avgust Jensko, učitelj — Bled. 115. Egidij Schifferer, učitelj — Jesenice. 116. Ivan Šega, učitelj — Radovljica. XXXV. Učiteljsko društvo za ptujski okraj:

117. Valentin Kajnik, učitelj — Ptuj okolica.

118. Alojzij Selinšek, učitelj — Sv. Barbara v Halozah.

Ker je tovariš Ciril Vizjak, delegat Slovenskega učiteljskega društva za kočevski okraj, zadržan, zastopa društvo v delegacijski seji tovariš Franc Štefančič, nadučitelj v Velikih Laščah.

Vodstvo Zaveze.

Tajnik: Vilbald Rus. Predsednik: L. Jelenc.

Štajersko.

Gornjegrajsko učit. društvo zboruje dne 15. avgusta t. l. točno ob 10. uri v šoli na Ljubnem po sledečem vzpostredu: 1. nagovor predsednikov; 2. zapisnik zadnjega zborovanja; 3. dopisi; 4. poročilo o skupščini „Zveze“, poročila tov. Zemljč ml.; 5. poročilo o skupščini „Zaveze“, poročila tov. Burdian; 6. predavanje tov. Kelca „Kako se vzgojijo značaji?“. 7. Slučajnosti. Glede kosila se je pravočasno oglašiti pri tov. Sotlarju na Ljubnem. K polnoštevlini udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 1. avgusta ob jako lepem številu rednih udov. Posebno se je odlikoval nežni spol. Vsa čast!

O zborovanju Zveze v Ptuj je poročal tov. M. Lešnik ter žel za svoje krasno, nad vse stvarno poročilo vsestransko pohvalo. Naprosil se je, da priobči svoje poročilo na zborovanju v „U. T.“

O pomenu psihologije v vzgoji je poročal tov. Selinšek. Tudi ta referat je bil dober.

Učiteljstvo se je izreklo za stalno nameščenju šol. nadzornikov. Delegatom se je naročilo, naj pri Zavezinem zborovanju v Celju stavijo predlog, da se ta točka črta z dnevnega reda, sicer pa imajo glasovati za stalno nameščenje. Delegatom glasovali za tovariša Valentin Kajnik in Alojz Selinšek. K.

Književnost in umetnost.

Silko slov. pesnika Antona Aškercja je izdalo upravništvo „Slov. Ilustrovanega Tednika“. Slika je jako lepa, 47/63 cm velika in dvobarvna ter bo v okras vsaki sobi kakor tudi gosposkemu salonu. — To je že 4. slika, ki jo je izdal „Slov. Ilustrovani Tednik“ in sicer je izdal slike Prešerna, Gregorčiča, Jurčiča in sedaj Aškercja. V nobeni slovenski hiši bi naj ne manjkale te slike; zavedni Slovenci, okrasite si svoja stanovanja s slikami svojih velmož,

saj narod, ki ne spoštuje svojih zaslužnih mož, ni vreden, da so se mu rodili! — Naročniki „Ilustrovanega Tednika“ dobe omenjene slike brezplačno; naročite se torej na „Ilustrovani Tednik“ in razširjajte ga!

Zvonček objavlja v svoji zadnji številki to-le vsebino: 1. Sambom: Rak in Škrat. Pesem. — 2. Cvetko Gorjančev: Iz mojega albumčka. Slike iz otroške dobe. — 3. Ivan Erbežnik: Zlata ptička. Podoba. — 4. Andrej Rapč: Na paši. Pesem. — 5. Cvetko Gorjančev: Tihe pesmi. Pesmi. — 6. Pastir. Podoba. — 7. Lad. O.: Uvedba splošnega časa. Poučen spis. — 8. Tone Rakovčan: V jutru. Pesem. — 9. Kristina Kešetova: Slovenka sem! — 10. Sambom: Pesem o ptički. Pesem. — 11. Ljubi domovino svojo! Pesem. — 12. Na počitnicah. Podoba. — 13. Ivo Trošt: Zbrani pevci. Povest. — 14. Tone Rakovčan: Novi zvonovi. Povest. — 15. Mirka, Vlasta in Dora v obljubljeni deželi. Podoba. — 16. Cvetko Gorjančev: Zelena koblica. Pesem. — 17. Cvetko Gorjančev: Slovo. Pesem. — 18. K. Str.: Kakao. Prirodopisni spis. — 19. Sambom: Ribica zlata. Pesem. — 20. Sambom: Imam še pesem... Pesem. — 21. Cvetko Gorjančev: Ej, ti muren! Pesem. — 22. Pouk in zabava: Iv. Kiferle: Ciganček sirota. Pesem. — Božena Šotolova: Besedna naloga. — Rešitev in rešilci. — Največji železniški most. — Še nekaj iz Novega Jorka. — 400.000 mark za zgradbo zavoda za preiskovanje raka. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Jako zanimive slike priobčuje zadnja številka „Ilustrovanega Tednika“, namreč: Bivol nataknil slovečega zrakoplovca Lathama; odkritje spominske plošče S. Gregorčiču (2 sliki); vstaja v Albaniji; Turška vojska uduši s silo vstajo pri Pristini; mož z dvema siccama Peter Labič, najmočnejši človek na svetu, imenovan „Samson II.“; cesar v Ištu; „Padar“ v Celovcu: župnik Arnuš z igralci in igrankami iz Borovelj na Koroškem; podružnica CMD. za Savo, Javornik in Koroško Belo; narodna godba v St. Ilju pri Turjaku blizu Slov. Gradca itd. — „Slov. Ilustrovani Tednik“ se čedalje lepše razvija in bi naj ne manjkalo v nobeni slovenski rodovini, ker nudi vsakomur obilo zanimivega gradiva.

Učiteljski konvikt.

Darovi. Tov. Rudolf Horvat, nadučitelj v Trnovem na Notranjskem, 10 K, namesto venca na grob nepozabne svakinje Jelke Bezeg, učiteljeve vdove na Gočah. Tov. Josip Žirovnik, nadučitelj v Gorjah pri Bledu, 10 K namesto venca na grob svakinje M. Peternele na Bledu; gospa Franja Vrabelj iz Ljutomerja, 10 K. Vydrova tovarna hranil po priporočilu tov. Avg. Korbarja 3 K; g. Friderik Stöger, trgovec v Krškem, 1 K. Hvala!

Letnino so plačali: tov. Leopold Morela iz Metlike; tov. Klotilda Kunasz iz Suhorja pri Košani na Notranjskem; Miroslav Govekar, učitelj pri D. M. v Polju. Hvala!

Kranjske vesti.

— Iz deželnega šolskega sveta. V seji 2. avgusta so bili na ljudskih šolah imenovani: Franciška Pogačar v Bukovico, Regina Okorn v St. Jur pod Kumom, Karolina Rigler v Sv. Gregor, Gabrijela Ažman v Igovas, Karolina Zupančič v Križe pri Trziču, Alojzij Potočnik na II. mestno deško šolo v Ljubljani, Marija Grobovšek v St. Lenart pri Škofji Loki, Marija Ažman v Litijo, Ana Harbich v Dol, Melanija Fajdiga v Smartno pri Kranju, Marija Lončarič v Moravče, Franc Samec v Polje, Andrej Pogačar v Kamnik, Adela Pogorelec v Trzišče, Hermina Pelan v Sp. Šiško, Jožef Gorišek na Sv. Goro, nadučitelj Franc Ivanc v Kranj, Justina Modic v Šmarjeto, Franc Jurečič in Angela Kumelj v Štrekljavec, Josipina Ahacič v Dragatuš, Ivan Šmajdek na Krtno. Stalno se namesti in dobi naslov profesorja Hugo Podrasek in dr. Vladimir Winter, oba na državnih gimnazijah nemškim učnim jezikom v Ljubljani; dr. Franc Sturm na državni realki v Ljubljani; veroučitelj Franc Watzl na državni gimnaziji v Kočevju; veroučitelj dr. Ciril Ažman na državni gimnaziji v Novem mestu. V VII. činovni razred pride dr. Valentin Korun na I. državni gimnaziji v Ljubljani.

— Šviga — švaga. G. F. Lončar, na Rakovniku je poslal „Slovenca“ izjavo, da on ni bil nikdar naprednega mišljenja in da je v resnici član Slomškove Zaveze. — G. Lončar je napravil s tem veliko luknjo v — vodo. Kdo pa da kaj na izjavo moža, ki je v stalni službi vrgel puško v koruzo, vse popustil in pribežal domov k materi! — Na biološko metodo se pa gosp. Lončar vendar razume. So namreč neke razumne živali, ki si rane zdravijo s tem, da si jih lijejo. To zdravljenje je baje jako uspešno! Treba je le gladekega jezika in nekoliko prakse. — Lončarjevo nazadnjaško

mišljenje je dokumentirano tudi z družbo, ki z njo občuje. Naj še glede tega poda primerno izjavo!

— Lep patron! V „Slovenca“ od preteklega srede citamo to-le famozno izjavo: „Na dopis Učiteljskega Tovarisa št. 30 z dne 26. junija 1912 pod naslovom: Nadzornik Maier proti naprednim učiteljem, izjavlja podpisani, da ni bil nikdar naprednega mišljenja ter je v resnici član Slomškove Zveze.“ — Fran Lončar, učitelj. Temu ubožnemu izpričevalu neznanega gospoda Lončarja nimamo dosti dostaviti. V dotični notici nismo nikogar navedli imenoma, vendar se je zdelo vrlému vojščaku Slomškove Zveze potrebno javnosti povedati, da ni bil nikdar naprednega mišljenja. Logično se da torej sklepati, da je bil, je in ostane nazadnjak non plus ultra, pravi protitip klerikalnega pedagoga! Klerikanci vedno govore, da so samo oni resnični naprednjaki, sedaj pa pride Lončar in izčenča golo resnico! Uboga gmajna!

— Imenovanje učiteljic. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda je imenovalo v seji 2. avgusta t. l. za učiteljice na družbenih deklinskih šolah v Trstu učiteljice: Ano Gantar, Klotilda Burger, Vido Kersnik, Erno Rozman, Marijo Heren, Marijo Pfeifer, Marijo Kmet, Mileno Rohrmann, Marijo Baran, Jožico Trdina, Amalijo Hartman in Minko Modic. Pri tej seji je imenovalo vodstvo tudi še za suplentko Ano Črna-gojcovo in za suplenta učitelja Mrška. — O priliki bomo povedali, kako so ob tej priliki uvaževali želje tistega učiteljstva, ki dandanes skoro največ deluje za družbo, da na korist družbe zanemarija celo svoje lastne ustanove.

— Srebrno poroko je obhajal dne 8. t. m. naš vrli tovariš Janko Likar, učitelj v Ljubljani, in soproga Marija, rojena Cerinova. Želimo jim vsaj še enkrat toliko zadovoljnega rodovinskega življenja! Živela!

— Naše enorazrednice. Na Kranjskem je c. kr. okrajni šolski nadzornik, ki ob vsaki priliki povdarja važnost enorazrednic. Ob neki okrajni učiteljski konferenci je rekel, da bi se morali nastavljanje na enorazrednice najboljši in najizkušenejši učitelji, ki naj bi bili bolje plačani od drugih učiteljev. Prav! Toda kako se godi? Pred kratkim se je zgodilo, da je bila razpisana služba enorazredničarja za definitivnost. Zatehtala se je moška učna oseba. Kompetirala sta dva: en možki, odlični učitelj s pohvalnim dekretom, ki deluje uspešno že blizu 20 let, in mlada učiteljica, bivša samostanska gojenka, ki je komaj položila izpit učiteljske usposobljenosti, in glejte: službo je dobila gospica učiteljica! Pojdite rakom žvižgat s doslednostjo in pravico.

— Društvo „Mladika“. Upravni odbor „Mladike“, ki je bil na zadnjem občnem zboru dne 6. julija t. l. vnovič z vzklikom potrjen za dobo treh let, se je tako-le konstituiral: Predsednica: Franja dr. Tavčerjeva; podpredsednica: Pavla Levčeva; tajnik: Evgen Lah; blagajničarka: Filomena Senekovičeva; ekonomka: Silva Lahova; odbornice: Cecilija dr. Korunova, Josipina Macherjeva in Marija Wessnerjeva.

— Tečaj za uporabo sadja in zelenjadi pripravi kranjska kmetijska šola na Grmu od 9. do 13. septembra s sledečim vzpostredu: V ponedeljek, 9. septembra, od 2.—4. ure: Pomen konzerviranja sadja in zelenjadi. Vzroki pokvarjenja sadja. V torek, 10. septembra, od 8.—10. ure dopoldne: Kipenje. Kisanje zelenjadi. Konzerviranje zelenjadi v kozarcih in puščicah. Od 10.—12. ure: praktične vaje v šolski kuhinji. Popoldne od 2.—4. ure: Naprava mezge (zalzna), mozge (povidla) in zdriža. Od 4.—6. ure: Praktične vaje v šolski kuhinji. V sredo, 11. septembra, od 8.—10. ure dopoldne: Vlaganje sadja v kozarce (naprava kompota). Shranjevanje sadnih konserv. Od 10.—12. ure: Praktične vaje v šolski kuhinji. Popoldne od 2.—4. ure: Naprava soka iz jagodičevja. Od 4.—6. ure: Praktične vaje v šolski kuhinji. V četrtek, 12. septembra: Dopoldne od 8.—10. ure: Sušenje sadja in zelenjadi. Od 10.—12. ure: Praktične vaje v sušenju. Popoldne od 2.—4. ure: Obiranje in spravljjanje (shranjevanje) sadja. Vlaganje sadja v zaboje, košarice in sode v svrhu kupčije. Od 4.—5. ure: Praktične vaje v sadovnjaku in sadni kleti. V petek, dne 13. septembra: Dopoldne od 8.—10. ure: Naprava sadjevca (mošta). Sestava sadja in mošta. Kipenje mošta. Naprava octa. Od 10.—12. ure: Praktično razkazovanje v vinski kleti. Popoldne od 2.—4. ure: Ravnanje s sadjcem, boleznimi sadjevca in ravnanje s pokvarjenim sadjcem. Od 4.—5. ure: Praktične vaje v vinski kleti. — Predavanje od 9.—12. septembra so namenjena v prvi vrsti našim gospodinjam in dekletom. Tečaj se je udeležiti vseh 5 dni ali pa tudi samo prve 3 dni ali pa tudi zadnja dva dneva. Ker se sprejme z ozirom na praktične demonstracije le omejeno število udeležencev, se je treba prijaviti do 26. avgusta. Od daljenim in podpore potrebnim udeležencem s Kranjskega, ki za podporo pravočasno prosijo, povrne ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in za prehrano po

2 K na dan. Vendar se izplača podpora le tistim, ki se jim je izrečno dovolila. Priglasilo je pristaviti tudi, katere dneve se misli dotičnik tečaja udeležiti.

— Šolski izlet iz Banjaloke ob Kolpi v Ljubljano. Že več tednov smo gojili iskreno željo, da bi si ogledali našo stolic, našo lepo belo Ljubljano, in slednjič se nam je po požrtvovalnosti prijateljev mladine in učiteljstva tudi posrečilo. — Ob krasnem vremenu, med živahnim popevanjem narodnih pesmi in klaci „Živio!“ so drdrali dne 18. julija vozovi čez daljne kočevske hribe proti Kočevju. Naši vrli možje gg.: Kajfež, c. kr. poštar, Jos. Kajfež, vinski trgovec, mesar Anton Butina in trgovec Matija Kajfež, so prepeljali 54 otrok v spremstvu učiteljstva 22 km daleč do železniške postaje in prišli zopet ponje. — S tem činom so si zagotovili trajen spomin med nežno deco s čutili globoke hvalečnosti do svojih prijateljev. — Radost in veselje, zanimanje za lepoto naše domovine je raslo vedno bolj, kolikor bolj smo se bližali lepi Ljubljani. Na dolenskem kolodvoru je bil že pripravljen tramvajski voz in nas ob prijaznem sodelovanju g. uslužbenecv odpeljal po mestu do Vodmata in nazaj do južnega kolodvora. Otroci se niso mogli načuditi znamenitostim našega stolnega mesta, krasni leži, impozantnim stavbam itd. — Po odpočitku v gostilni g. Kosove smo odšli v sloveči elektroradiograf, kjer so se predstavljale krasne naravne slike in tudi zabavnih komičnih prizorov ni manjkalo. Z večerjo, zajtrkom in kosilom smo bili izborno postreženi v dijaških prostorih „Domovine“. Hvala lepa slav. društvu za odstop lokalov, hvala osobito pa gospe Čarmanovi za prijazni prav materinski sprejem šolarjev, cenjeni gđ. Fani Čarmanovi in drugim za tako presrčno ljubezno postrežbo in za pomoč pri izprevodu med ogledovanjem mesta! — Po večerji so se otroci zabavali na ljubljanskem Gradu, občudovali krasote mesta in okolice in si nato izmed mestnih cerkva ogledali šentjakobsko cerkev. — Izreden užitek je pa bila zanje električna razsvetljava, naravnost osupnjeni so pa bili, ko je pred znan, rodoljubno gostilno Ferlinčevu stopil med nje g. ravnatelj trgovske šole E. Mahr, jih obdaril z raznim pecivom, sprejel učiteljstvo nad vse prijazno in pripomogel k izletu s prispevkom 20 K. Vrlému prijatelju mladine in učiteljstva vsa čast! — Slavni mestni magistrat je odstopil za prenočevanje prostor I. mestne šole in oskrbel 60 postelj brezplačno. Zato izredno naklonjenost, brez katere bi bila ta prireditve nemogoča, se zahvaljuje podpisani najiskrenejše zlasti gosp. dr. Ivanu Tavčarju, gg. ofic. Šebeniku, svetniku Lahu in vsem onim, ki so pripomogli k nadzorovanju v šol. poslopju. Po izletu pod Tivoli prihodnjega dne smo si ogledali tudi dež. muzej. G. profesorju za temeljito vsestransko pojasnjevanje zbirk najiskrenejše zahvala, kakor tudi g. za dek. oddelek. — Končno so nas sprejeli tudi v „Učiteljski tiskarni“. Ta poset je bil za otroke nekaj posebnega, interesantnega, tako da naj nihče pri sličnih izletih ne zamudi to priliko. Hvala lepa tovarišu Likarju, ki nas je vodil okrog g. stavcev in nam razlagal najnovjše, naravnost čudovite stroje. — Le prehitro je minul kratko odmerjeni čas in da nam ostane ta pomembni izlet, ki smo ga priredili iz tako daljnega kraja, v trajnem spominu, smo se pustili tudi slikati pri fotografu g. Rovšku. — Zopet okrepani in izborno postreženi pri gospe Čarmanovi smo se odpeljali proti Dolenski, veseli in zadovoljni z lepimi spomini na našo jugoslovansko stolic. — Izvršilo bi se bilo vse v najlepšem redu, le da se ni v Kočevju lotilo nekega dečka domotožje, ki nam jo je popihal skrivaj čez kočevske hribe proti Banjaloki. — Tako se je brez vsake nesreče dovršil ta daljni izlet, ki je bil v zvezi z nemalo odgovornostjo, skrbmi in pripravami. Pri tem se mi je spominjati tudi gg. žel. uradnikov, ki so mi šli v vseh zadevah drage volje na roke. — Torej le požrtvovalnim, šoli naklonjenim faktorjem gre zahvala za častni izid. Zato pa ostanejo vaša plemenita dejanja ovekovaneča v srcih nežne madine, ki bo vedela vsekdar ceniti vaš trud, vašo požrtvovalnost in se s ponosom ozirala na svoje prijatelje. Čast vam! Živeli! Potokar Franc, nadučitelj.

Štajerske vesti.

— Šestrazredna ljudska šola v Središču priredi dne 15. avgusta 1912 na šolskem telovadišču v Središču Slomškovo slavnost v spomin 50letnice njegove smrti. Vzpostav odsega v dveh oddelkih poleg pozdrava in slavnostnega govora pevske, glasbene točke, deklamacije in dramske prizore. Pevske točke se proizvajajo s spremljevanjem klavirja in harmonija. Med odmorom svirata gospodični Brandlovi iz Maribora (gosli in klavir). Začetek ob 7. uri zvečer. — Vstopnina: stojišča 30 h, sedeži 80 h. Čisti dohodek se uporabi za šolske namene. V slučaju slabega vremena se vrši slavnost v šolskih prostorih.

Goriške vesti.

—g— **Slovensko sirotišče.** Za goriško slov. sirotišče nabirajo denar že leta in leta in nabrali so dosedaj za naše razmere uprav ogromno vsoto. Odbor je že kupil primerno hišo s krasnim parkom, ali slovenske sirote še niso pod streho. Da se prepreči pogubno delo magistratnega sirotišča, bi bil pač že skrajni čas, da toli pričakovano slovensko sirotišče vendar enkrat otvorijo.

—g— **Slovensko šolstvo v Gorici.** Od 7000 učencev in učenk, ki obiskujejo najrazličnejše goriške šolske zavode, je 3000 Slovencev. Od teh se je vpisalo v zavode društva »Šolski Dom« 1516 učencev in učenk. »Društvo »Šolski dom« vzdržuje v Gorici 3 otroške vrtce (211 vpisanih), petrazredno mešano ljudsko šolo v »Malem Domu« (253), petrazredno deško vadnico v »Šolskem Domu« (257), istotam 6razredno dekliško vadnico (368) pripravljalnico za srednje šole (55), pripravljalnico za izobraževališča (101), žensko obrtno šolo v »Novem Domu« (108), moško obrtno nadaljevalno šolo istotam (163).

Splošni vestnik.

Beseda v premislek. Prijatelj nam piše: Znano je, da slovensko učiteljstvo ne deluje le v šoli, nego tudi zunaj šole v blaginjo narodovo. Slovenski listi kaj radi vidijo, da jim učiteljstvo pridno dopisuje, oziroma pomaga polniti njihove predale. To je vse lepo in prav, a pomisliti je, da dopisovanje stane denar. Preprosto pismo lahko računaš na 14 vinarjev. In to gre vse iz žepa ubogega učitelja, ki dandanes strada o sramotno nizkih plačah! To mora biti drugače! Vsak delavec je vreden plačila in tudi stalni, sposobni dopisniki so vredni odškodnine! To naj uvažujejo gg. uredniki, ki s sirenskim glasom vabijo učiteljstvo na sodelovanje. Stvar naj bi prišla v razpravo tudi ob prihodnjem zborovanju »Zaveze« v Celju. Sotrudniki »Zvončka«, »Učit. Tov.« in »Popotnika« naj ne dobivajo le listov brezplačno, nego naj se primerno tudi nagradajo! Le takim potom se je nadejati, da bodo naši listi čedalje boljši in popolnejši! Seveda velja to tudi za političke liste.

Mesto potovalnega učitelja za poljedelstvo s hrvaškim učnim jezikom se razpisuje na Primorskem, in sicer ali za en cel politički okraj ali za dele dveh sosednjih političkih okrajev. — Dolžnosti potovalnih poljedelskih učiteljev so določene v posebnem navodilu in obstoje zlasti v strokovnem potovalnem poučevanju kmetijskega prebivalstva v tem, da se mu dajejo poljudna, s praktičnimi dokazili združena predavanja o različnih strokah domačega kmetijstva, posebno pa o poljedelstvu, živinoreji, mlekarstvu, trtoriji, kletarstvu, sadjereji, zelenjarstvu, sviloreji in čebelarstvu. — Poljedelski potovalni učitelji se nastavijo najprej po pogodbi in zasedaj za eno leto na poizkušnjo, a po triletni zadovoljujoči službi bodo imenovani uradniki X. činovnega razreda; oni so pomožni organi c. kr. namestništva in se prideli navadno kakemu c. kr. okrajnemu glavarstvu. Poljedelski potovalni učitelji dobivajo, dokler so nastavljeni po pogodbi, letnih 1800 K, stalni potni pavšal 1000 K, stanovnino od 300 K in pavšal od 100 K za nabavo književnih in strokovnih pomočkov, kateri prejme se plačujejo naprej v mesečnih obrokih. Prosilci za to mesto naj vložijo svoje z dotičnimi listinami opremljene prošnje z dokazom starosti, avstrijskega državljanstva, dovršenih študij, delovanja v kmetijski praksi in jezikovnega znanja najdalje do 30. avgusta 1912 na c. kr. namestništvo v Trstu. Oni prosilci, ki niso usposobljeni za pouk na kmetijskih šolah, se morajo zavezati, da položijo dotično preizkušnjo v dveh letih. Ob drugače enakih pogojih imajo prednost oni prosilci, ki morejo dokazati zadostno znanje drugih deželnih jezikov.

»Matica Slovenska« je sklenila v svojem »Letopisu« za 1912. leto priobčiti inserate slovenskih in slovanskih tvrdk. »Letopis« se tiska v 4500 izvodih in pride v

roke najimovitejšim in najinteligentnejšim krogom našega naroda. Če izzamemo koledar »Družbe sv. Mohorja«, se po številu eksemplarjev nobena slovenska publikacija ne more meriti z našim »Letopisom«. »Matica Slovenska« sedaj vabi na inseriranje. Cena za celo inserirano stran »Letopisa« znaša 60 K, za polovico strani 30 K in za četrtino sorazmerno.

Antikvarično se prodajo sledeče slovenske knjige: 1.) Zabavna knjižnica, VIII. zv., izdala »Slov. Matica« (Štiri bajke, za staro pravdo). 2.) Pol litra Vipavca. 3.) domači zdravnik, po župniku Kneippu. 4.) Kamnik (zemljep.— zgod. opis). 5.) Obnovljeni vrtec (vezan). 6.) Edmond d'Amicis: »Furij«. 7.) Meško: Mir božji. 8.) Ljub. Zvon 1911. l. 9.) Cankar: »Kralj na Betajnovi«. 10.) Knezova knjižnica VIII. zv., Stritar: »Lešniki. 12.) Lapajne »Slov. Učitelj« 1872. 13.) Mariborska »Zora« 1874. 14.) Pedagoški letnik 1898. 15.) Nemščina brez učitelja. 16.) Dr. Vošnjak: »Lepa Vida«. 17.) Lapajne: »Slov. Učitelj« 1874. 18.) Cankar: »Knjiga za lahkomišelnje ljudi«. 19.) Zabavni listi (»Pri stricu«). 20.) Učiteljskih abiturientov »Prvili« 1901. 21.) Mariborska »Zora« 1873. 22.) Bezljaj: Stabenski črteži. 23.) Realne knjižnice I. del. (Zgod. učna snov). 24.) Kelmoraj. Vseh štiriindvajset knjig skupaj za 23 kron. Naslov se zve pri uredništvu. Za odgovor je priložiti znamko.

Listnica upravnštva.

Na Koroško: Vaš članek o ljudskih knjižnicah in o pomembanju koroških Slovencev porabimo prihodnjič. Pozdrav!

Jernej Bahovec

naslednik: IVAN GAJŠEK

- trgovina s papirjem -

Sv. Petra cesta št. 2.

priloga slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd.

Kjigoveznica

Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

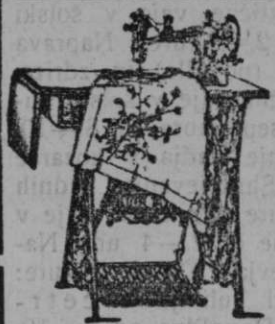
priloga vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice.

Cene zmerne, delo solidno.

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

✻ Pletilni stroji. ✻

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporoča izvozna hiša Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem

Vzorci na željo franco. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

ZEFIRE

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

— poleg »Figovca« —

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za solske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsakovrstna stekarska dela, tudi nova šolska poslopja na deželi itd.

Priporočajte in širite naš list!

Sukna

in

modno blago

za moške in ženske obleke priporoča firma

Karel Kocian

tvornica za sukno v Humpolcu (Češka).

Vzorci franco.

JULIJA ŠTOR — Ljubljana —

Prešernova ulica št. 5.

največja zaloga moških, damskih in otroških čevljev, čevljev za lawn-tenis in pristnih

goisserskih gorskih čevljev.

Elegantna in jako skrbna izvršitev po vseh cenah.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, Prešernova ulica št. 3

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem l. 1911 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog: nad 42 milijonov kron.

Rezervni zaklad: nad 1.300.000 kron.

Sprejema vloge vsak delavnik. Sprejema tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov. Obrestuje po

4¹/₄ %

brez odhitka. — Za vloge jamči rezervni zaklad hranilnice in mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in z vso davčno močjo. Poslovanje nadzoruje

c. kr. deželna vlada.

Izključena je vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja.

Posoja na zemljišča in poslopja proti 5 % obrestim in najmanj 1/2 % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične

domače hranilnike.

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Vsaka gospodinja,

Vzorci poštne prosti proti vrtniti.

Krasne novosti za pomladansko in letno sezono!

Vzorci poštne prosti proti vrtniti.

Došla je velika izbira vsakovrstnega modnega blaga za ženske obleke. — Elegantne moške obleke od sukna do najfinejšega angleškega blaga. — Moško in žensko perilo v krasni izbi. Novitete v dežnikih posebno v damskih solnčnikih. Priporoča se slavnemu učiteljstvu tvrdka z modnim in oblačilnim blagom

Gorica Ivančič in Kurinčič

Gosposka ulica 11. (V. G. Carducci.)